

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ในด้านของทรัพยากรธรรมชาติเหมาะแก่การทำเกษตรกรรมจึงทำให้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกไม้ผล เช่น มะม่วง ลำไย ลิ้นจี่ ทุเรียน เงาะ ฯลฯ ซึ่งถือเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศ มะนาวก็เป็นไม้ผลชนิดหนึ่งที่นิยมปลูกกันอย่างแพร่หลายซึ่งมะนาวนั้นเป็นไม้ผลตระกูลส้มประเภทหนึ่ง โดยแหล่งปลูกที่สำคัญได้แก่จังหวัดเพชรบุรี นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี นครสวรรค์ กาญจนบุรี สมุทรสาคร นครปฐม และเชียงใหม่ มะนาวจัดได้ว่าเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจพืชหนึ่ง ที่ตลาดมีความต้องการสูงตลอดทั้งปี และจากอัตราการเพิ่มของพลเมือง และการขยายตัวของเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มค่อนข้างสูง รวมทั้งการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีการนำมะนาวมาใช้เป็นวัตถุดิบ อีกมากมาย จึงทำให้มะนาวมีบทบาทสำคัญ ทางการค้ามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ประมาณเดือน มีนาคม-เมษายน ของทุกปี มะนาวจะมีราคาสูงกว่าปกติ คือมีราคาถูกละ 3-4 บาท ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงฤดูแล้งจะมีผลผลิตมะนาวออกสู่ตลาดน้อย ดังนั้นเกษตรกรไทยจึงได้มีความพยายามที่จะผลิตมะนาวให้มีผลผลิตขายในช่วงฤดูแล้งมากที่สุดเนื่องจากจะขายมะนาวได้ราคาที่แพงที่สุด และได้มีการคำนวณต้นทุนในการผลิตมะนาวเฉลี่ยผลละประมาณ 37 สตางค์ในฤดูกาลปกติ แต่ถ้าใช้เทคโนโลยีในการผลิตมะนาวน้ำแล้งต้นทุนจะสูงขึ้นถึงผลละ 72 สตางค์ แต่การผลิตมะนาวนอกฤดูสามารถทำให้ราคาเฉลี่ยทั้งปีของมะนาวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจึงทำให้มีผู้สนใจหันมาปลูกมะนาวนอกฤดูกันมากโดยในปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกมะนาว ทั้งหมด 114,251 ไร่ ผลผลิตมะนาวทั้งประเทศ ประมาณ 3 ล้านผล/วัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 1.1 พื้นที่ปลูกมะนาว ปี 2551

ภาค	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)	ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)
เหนือ	21,382	21,231	30,063
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,345	1,341	422
กลาง	74,490	73,305	131,215
ใต้	17,034	16,656	12,743
รวมทั้งประเทศ	114,251	112,533	174,443

ตารางที่ 1.2 สถิติการปลูกมะนาวรายจังหวัด ปีการเพาะปลูก 2551

จังหวัด	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)
เพชรบุรี	38,335	107,144
นครศรีธรรมราช	15,777	5,445
สุราษฎร์ธานี	9,467	7,063
พิจิตร	8,293	7,063
สมุทรสาคร	20,054	11,502
ปราจีนบุรี	5,299	7,962
ราชบุรี	7,347	13,233
อื่น ๆ	9,679	15,037

(สำนักงานการค้าภายในจังหวัดเพชรบุรี)

จากข้อมูลปี 2551 จะพบว่าจังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีการปลูกมะนาวมากที่สุดในประเทศโดยมีพื้นที่ปลูกถึง 38,335 ไร่ ผลผลิตผลผลิตรวม 107,144 ตัน พันธุ์ที่นิยมปลูกได้แก่ มะนาวแป้น และมะนาวหนัง แหล่งที่ปลูกมาก ได้แก่ อำเภอท่ายาง อำเภอแก่งกระจาน และอำเภอบ้านลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำเภอท่ายางเพียงอำเภอเดียวมีปริมาณพื้นที่ปลูกถึง 23,441 ไร่

ตารางที่ 1.3 สรุปข้อมูลพื้นที่การปลูกมะนาวรายอำเภอปี 2551

อำเภอ	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)
ท่ายาง	23,441	90,160
บ้านลาด	1,704	3,495
แก่งกระจาน	11,045	12,500
เมือง	39	108
หนองหญ้าปล้อง	970	94
ชะอำ	1,100	787
รวม	38,335	107,144

(ข้อมูลการสภาพการปลูกไม้ผลยืนต้น (กพพ.3) สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า อ.ท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นแหล่งเพาะปลูกมะนาวที่มีศักยภาพสูงในการผลิตและมีผู้ปลูกจำนวนมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพดินฟ้าอากาศที่เหมาะสม แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ และเป็นจังหวัดที่มีการคมนาคมสะดวก อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ซึ่งพันธุ์มะนาวที่นิยมปลูก คือ พันธุ์แป้น พันธุ์หนัง ซึ่งในการลงทุนทำสวนมะนาวเกษตรกรจำเป็นต้องทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนทำสวนมะนาว ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่ปลูกมะนาว เนื่องจากมะนาวเป็นไม้ยืนต้นที่มีอายุยาวนานหลายปี ให้ผลตอบแทนได้ติดต่อกันหลายปี ซึ่งมะนาวจะมีปริมาณและราคาที่แตกต่างกันในแต่ละฤดูกาล โดยมะนาวจะมีผลผลิตมากในช่วงเดือนพฤษภาคม – เดือนสิงหาคม ราคาจะอยู่ที่ประมาณผลละ 0.15-0.50 บาท ในช่วงเดือนกันยายน- เดือนมกราคม มะนาวจะเริ่มมีผลผลิตน้อยลง ราคาอยู่ที่ผลละ 0.55- 1.20 บาท และมะนาวจะมีผลผลิตน้อยที่สุดในช่วงเดือนกุมภาพันธ์- เดือนเมษายน ราคาจะอยู่ระหว่าง 1.50- 4.00 บาท จะเห็นว่าในช่วงที่มะนาวมีปริมาณมากนั้นมะนาวมีราคาต่ำมาก ทำให้มะนาวล้นตลาดเกษตรกรประสบปัญหาขาดทุน ประกอบกับในการทำสวนมะนาวนั้นเป็นการลงทุนระยะยาวซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนสูง เนื่องจากในปัจจุบันการทำสวนมะนาวนั้นยากมากขึ้น ราคาของปุ๋ยและสารเคมีก็มีราคาสูงขึ้นมากด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนทำสวนมะนาว ตลอดจนถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรผู้ปลูกมะนาวประสบอยู่ รวมทั้งศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาและการส่งเสริมการปลูกมะนาว เพื่อพิจารณาว่าสมควรจะลงทุนทำสวนมะนาว

หรือไม่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของเกษตรกรหรือผู้สนใจที่จะลงทุนทำสวนมะนาว ตลอดจนหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการปลูกพืชเกษตรยืนต้น

คำถามการวิจัย

1. ต้นทุนและผลตอบแทน จากการลงทุนทำสวนมะนาวในเขตอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีเป็นอย่างไร
2. ปัญหาและอุปสรรคต่างๆของการทำสวนมะนาวในเขตอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทน จากการลงทุนทำสวนมะนาวในเขตอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่างๆของการลงทุนทำสวนมะนาวในเขตอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำสวนมะนาวขนาด 10 ไร่ ในเขตอำเภอท่ายางจังหวัดเพชรบุรีซึ่งเป็นขนาดสวนที่มีปริมาณผู้ปลูกมากที่สุด โดยจะศึกษาในหัวข้อต่างดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายของการวิจัยคือ เกษตรกรผู้ปลูกมะนาวพันธุ์แป้นขนาดพื้นที่ 10 ไร่ ในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยได้เลือกจำนวนตัวอย่างจากเกษตรกรผู้ทำสวนมะนาวใน 4 ตำบล ที่มีพื้นที่ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตตั้งแต่ 2,500 ไร่ขึ้นไป ได้แก่ ตำบลท่าคอย ตำบลท่าแลง ตำบลท่าไม้รวก และตำบลกลัดหลวง โดยจะเลือกเฉพาะเกษตรกรที่ปลูกมาแล้ว 3 ปีขึ้นไป ตำบลละ 10 ราย รวมเป็น 40 ราย เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. เนื้อหาที่ศึกษา

เป็นการศึกษาค้นทุนในการลงทุนทำสวนมะนาวโดยจะคิดตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ในการปลูก การหากิ่งพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา กระทั่งให้ผลผลิตเต็มที่และการจัดจำหน่าย โดยจะศึกษาเฉพาะมะนาวพันธุ์เป็นเท่านั้นเพราะเป็นพันธุ์ที่นิยมปลูกกันมากและจะศึกษากับเกษตรกรที่ปลูกมะนาวมาแล้วเป็นเวลา 3 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นระยะเวลาที่มะนาวเริ่มให้ผลผลิต

3. พื้นที่การวิจัย

พื้นที่ที่ทำการสำรวจและวิจัย จะทำการสำรวจและวิจัยเฉพาะในเขตตำบลท่าค้อย ตำบลท่าแลง ตำบลท่าไม้รวกและตำบลกลัดหลวง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกมะนาวมากที่สุดในจังหวัดเพชรบุรี และเป็นอาชีพที่เกษตรกรทำกันมานาน และปัจจุบันยังมีผู้สนใจลงทุนทำสวนมะนาวเพิ่มขึ้นอีก

4. ระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัยครั้งนี้เป็นเวลาทั้งหมด 12 เดือน ตั้งแต่การเสนอโครงร่างงานวิจัยจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. มะนาว หมายถึง มะนาวพันธุ์เป็น ที่ปลูกในตำบลท่าค้อย ตำบลท่าไม้รวก ตำบลท่าแลง และตำบลกลัดหลวง ของอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

2. ต้นทุน หมายถึง ต้นทุนในการปลูกมะนาวตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวได้ ในที่นี้คือ ต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนผันแปรทั้งหมด ต้นทุนคงที่ทั้งหมด และต้นทุนต่อหน่วยการผลิต

$$\text{ต้นทุนทั้งหมด} = \text{ต้นทุนผันแปรทั้งหมด} + \text{ต้นทุนคงที่ทั้งหมด}$$

$$\begin{aligned} \text{ต้นทุนผันแปรทั้งหมด} = & \text{ค่าแรงงาน} + \text{ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร} + \text{ค่าซ่อมอุปกรณ์} \\ & \text{การเกษตร} + \text{ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช} + \text{ค่าปุ๋ย} \\ & \text{คอก} + \text{ค่าปุ๋ยเคมี} + \text{ค่ากิ่งพันธุ์} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ต้นทุนคงที่ทั้งหมด} = & \text{ค่าใช้ที่ดิน} + \text{ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร} + \text{ค่าเสีย} \\ & \text{โอกาสของเงินลงทุนในการซื้ออุปกรณ์การเกษตร} \end{aligned}$$

$$\text{ต้นทุนต่อหน่วยการผลิต} = \text{ต้นทุนทั้งหมด} / \text{ผลผลิตทั้งหมด}$$

3. ผลตอบแทน หมายถึง ผลที่ได้รับจากการลงทุนทำสวนมะนาวใน 4 ตำบลของอำเภอท่ายาง ซึ่งแสดงในรูปของ ตัวเงิน คือ จำนวนเงินทั้งหมดที่ได้รับจากการลงทุน ลบด้วยจำนวนเงินที่ลงทุนไป ในที่นี้คือผลตอบแทนทั้งหมด ผลตอบแทนสุทธิ และกำไรสุทธิ

ผลตอบแทนทั้งหมด = ผลผลิตทั้งหมด x ราคาผลผลิตที่ได้รับ

ผลตอบแทนสุทธิ = รายได้ทั้งหมด - ต้นทุนแปรผันทั้งหมด

กำไรสุทธิ = รายได้ทั้งหมด - ต้นทุนทั้งหมด

4. การลงทุน หมายถึง การลงทุนทำสวนมะนาวใน 4 ตำบลของอำเภอท่ายาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บผลไปจำหน่ายเป็นรายได้ในอนาคต

5. กระแสเงินสดเข้า หมายถึง รายได้หรือผลตอบแทนที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มการเตรียมดินจนกระทั่งถึงปีที่ 8 ซึ่งเป็นระยะเวลาตามอายุของมะนาว

6. กระแสเงินสดออก หมายถึง ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มการเตรียมดินจนกระทั่งถึงปีที่ 8 ซึ่งเป็นระยะเวลาตามอายุของมะนาว

7. ระยะเวลาคืนทุน หมายถึง ระยะเวลาที่ทำให้กระแสเงินสดรับสุทธิของโครงการเท่ากับเงินลงทุนเริ่มแรก (กระแสเงินสดจ่ายตอนเริ่มต้นเตรียมดินจนกระทั่งเก็บผลผลิตได้เต็มที่)

8. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ หมายถึง ผลต่างระหว่างค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับตลอดระยะเวลา 8 ปี กับ มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่ายตลอดอายุโครงการคำนวณโดยใช้สูตรมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) = มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิรวม - จำนวนเงินลงทุน

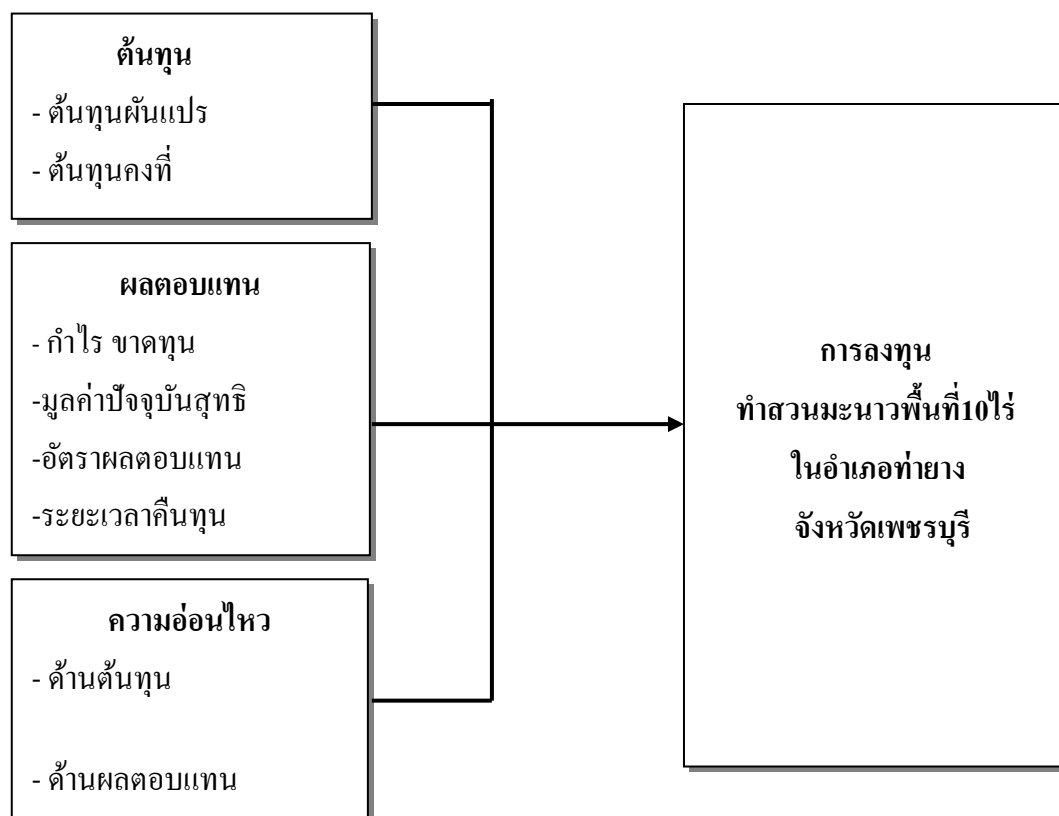
9. อัตราผลตอบแทนคิดลด หมายถึง การคำนวณหาอัตราคิดลด (Discount rate) ที่มีผลทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่ได้รับในอนาคตเท่ากับเงินลงทุนที่จ่ายเริ่มแรก สามารถเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้ IRR ; มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิรวม = เงินลงทุนเริ่มแรก

10. ความอ่อนไหวของโครงการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าปัจจุบันเมื่อปัจจัยด้านต้นทุนและปัจจัยด้านผลตอบแทนเปลี่ยนไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนทำสวนมะนาวในเขตอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีเป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกมะนาว รวมถึงต้นทุนและผลตอบแทนปัญหาต่างๆในการทำสวนมะนาว และศึกษาถึงความอ่อนไหวของตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการทำสวนมะนาว โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยที่ได้สามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจของผู้ที่สนใจมาลงทุนทำสวนมะนาว
2. เกษตรกรผู้ปลูกมะนาวสามารถคำนวณต้นทุนในการทำสวนมะนาว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับลดต้นทุนหรือปรับปรุงการลงทุน รวมทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดราคาสำหรับจำหน่าย และเป็นข้อต่อรองกับหน่วยงานของรัฐได้อย่างมีระบบและเหตุผลรองรับ
3. หน่วยงานของรัฐทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการทำสวนมะนาว เพื่อสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร
4. เป็นข้อมูลหรือเอกสารทางวิชาการในการศึกษาค้นคว้าต่อไป